

Wymagania na poszczególne oceny z przedmiotu historia w klasie 5a szkoły podstawowej.

Temat lekcji	Wymagania na poszczególne oceny				
	dopuszczająca	dostateczna	dobra	bardzo dobra	celująca
1. Czas w historii.	<ul style="list-style-type: none"> potrafi na taśmie chronologicznej wskazać wydarzenie, które zapoczątkowało naszą erę wie wiek, potrafi obliczyć wiek na podstawie daty zna epoki historyczne i potrafi wymienić je w kolejności chronologicznej 	<ul style="list-style-type: none"> wie co to jest era, tysiąclecie (millenium) potrafi obliczyć wiek na podstawie daty i ustalić jego połowę zna epoki historyczne, zaznacza je na taśmie chronologicznej w raz z wydarzeniami i datami granicznymi. 	<ul style="list-style-type: none"> Potrafi wskazać daty graniczne określonego wieku Potrafi obliczyć, ile lat minęło pomiędzy dwoma wydarzeniami 		
PIERWSZE CYWILIZACJE					
2. Życie pierwszych ludzi	<ul style="list-style-type: none"> przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>koczowniczy i osiadły tryb życia, pięściak</i> opisuje różnice między człowiekiem pierwotnym a współczesnym potrafi wyjaśnić, jakie korzyści daje człowiekowi umiejętność uprawy ziemi i hodowli zwierząt wyjaśnia, dlaczego narzędzia metalowe są lepsze od kamiennych 	<ul style="list-style-type: none"> poprawnie posługuje się terminami: <i>pięściak, hodowla, koczowniczy tryb życia, osiadły tryb życia, rewolucja neolityczna, epoka kamienia, epoka brązu, epoka żelaza</i> przedstawia, skąd wywodzą się praludzie opisuje życie ludzi pierwotnych charakteryzuje epoki kamienia, brązu i żelaza wyjaśnia znaczenie nabycia umiejętności wskrzeszania ognia przez człowieka 	<ul style="list-style-type: none"> porównuje koczowniczy tryb życia z osiadłym wyjaśnia, na czym polegała rewolucja neolityczna przedstawia dawne i współczesne sposoby wytapiania żelaza 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje umiejętności, których nabycie umożliwiło ludziom przejście na osiadły tryb życia wyjaśnia skutki rewolucji neolitycznej wskazuje szlaki, którymi ludność zasiedliła różne kontynenty 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia pojęcie ewolucji charakteryzuje kierunki ewolucji człowieka porównuje poziom cywilizacyjny ludzi w różnych epokach

3. Miasta- państwa Mezopotamii	<ul style="list-style-type: none"> • przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>cywilizacja, kanał nawadniający, kodeks</i> • wyjaśnia, jaką funkcję mogą pełnić rzeki w życiu człowieka • wskazuje na mapie: obszar Mezopotamii • wyjaśnia zasadę „oko za oko, ząb za ząb” 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie posługuje się terminami: <i>cywilizacja, Mezopotamia, Bliski Wschód, Babilonia, Sumerowie, kanał nawadniający, kodeks, pismo klinowe, zikkurat, podatki</i> • samodzielnie wskazuje na mapie: obszar Mezopotamii, Tygrys, Eufrat, Ur, Babilon • wymienia najważniejsze osiągnięcia cywilizacyjne ludów starożytnej Mezopotamii 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje rolę wielkich rzek w rozwoju rolnictwa, handlu i komunikacji • charakteryzuje i podaje przykłady państw-miast z terenu Mezopotamii • wyjaśnia znaczenie kodyfikacji prawa w życiu społecznym 	<ul style="list-style-type: none"> • objaśnia różnicę między prawem zwyczajowym a skodyfikowanym • tłumaczy, w jaki sposób powstawały pierwsze państwa 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia kraje leżące obecnie na obszarze dawnej Mezopotamii • wymienia współczesne przedmioty, których powstanie było możliwe dzięki osiągnięciom ludów Mezopotamii
4. W Egipcie faraonów	<ul style="list-style-type: none"> • przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>piramida, faraon</i> • wskazuje na mapie: Egipt oraz Nil • opisuje wygląd piramid • porównuje wygląd hieroglifów i pisma współczesnego 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie posługuje się terminami: <i>faraon, politeizm, piramidy, hieroglify, mumifikacja, sarkofag</i> • wymienia najważniejsze osiągnięcia cywilizacji egipskiej • opisuje zakres władzy faraona 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia rolę Nilu w rozwoju cywilizacji egipskiej • przedstawia strukturę społeczną Egiptu • podaje przykłady bogów i charakteryzuje wierzenia Egipcjan 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia powiązania między wierzeniami Egipcjan a ich osiągnięciami w dziedzinie budownictwa i medycyny • opisuje, w jaki sposób wznoszono piramidy 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje etapy pochówku faraonów • charakteryzuje najbardziej znane przykłady sztuki egipskiej (Sfinks, Dolina Królów, grobowiec Tutenchamona, popiersie Neferetiti), piramidy w Gizie, świątynia Abu Simbel
5. W starożytnym Izraelu	<ul style="list-style-type: none"> • przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>Tora, Żydzi, Dekalog</i> • wyjaśnia, o czym opowiada Biblia • wymienia najważniejsze postaci biblijne związane z dziejami Żydów 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie posługuje się terminami: <i>judaizm, Tora, Jahwe, Dekalog, Mesjasz, synagoga, Mesjasz, Ziemia Obiecana, Arka Przymierza, monoteizm, plemię, Palestyna, prorok, Świątynia Jerozolimska</i> • wskazuje na mapie: Palestynę, Jerozolimę • wyjaśnia różnicę pomiędzy politeizmem a monoteizmem 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje główne etapy historii Izraelitów • charakteryzuje judaizm • porównuje wierzenia Egiptu oraz Izraela 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje dokonania najważniejszych przywódców religijnych i politycznych Izraela (Abraham, Mojżesz, Dawid, Salomon) • wskazuje na podobieństwa i różnice pomiędzy judaizmem a chrześcijaństwem 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia terminy: <i>synagoga, rabin</i> • podaje przykład synagogi we współczesnej Polsce

6. Cywilizacje Indii i Chin	<ul style="list-style-type: none"> • przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>Daleki Wschód, Wielki Mur Chiński</i> • wskazuje na mapie: Indie, Chiny • przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, dlaczego jedwab i porcelana były towarami poszukiwanymi na Zachodzie 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie posługuje się terminami: <i>Daleki Wschód, Ariowie, kasta, hinduizm, Wielki Mur Chiński, Jedwabny Szlak</i> • wymienia osiągnięcia cywilizacji doliny Indusu • wymienia osiągnięcia cywilizacji chińskiej • wyjaśnia, kiedy narodziło się cesarstwo chińskie 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje system kastowy w Indiach • charakteryzuje wierzenia hinduistyczne 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje rolę Jedwabnego Szlaku w kontaktach między Wschodem a Zachodem • przedstawia terakotową armię jako zabytek kultury chińskiej • wymienia i wskazuje na mapie: rzeki: Indus, Huang He, Jangcy 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje buddyzm • opowiada o filozofii Konfucjusza
7. Od hieroglifów do alfabetu	<ul style="list-style-type: none"> • przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>pismo obrazkowe, hieroglify, alfabet, pismo alfabetyczne</i> • wyjaśnia, do czego służy pismo • charakteryzuje polskie pismo jako przykład pisma alfabetycznego 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie posługuje się terminami: <i>papirus, tabliczki gliniane, pismo obrazkowe, pismo klinowe, Fenicjanie, pismo alfabetyczne, alfabet łaciński</i> • wyjaśnia, w jaki sposób umiejętność pisania wpłynęła na dalsze osiągnięcia człowieka • porównuje pismo obrazkowe i alfabetyczne • wyjaśnia związek między wynalezieniem pisma a historią i prehistorią • omawia przyczyny wynalezienia pisma 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje różne przykłady sposobów porozumiewania się między ludźmi i przekazywania doświadczeń • przyporządkowuje różne rodzaje pisma do cywilizacji, które je stworzyły • wymienia przykłady materiałów pisarskich stosowanych w przeszłości 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, w jaki sposób pismo obrazkowe przekształciło się w klinowe • przedstawia genezę współczesnego pisma polskiego • wyjaśnia, jakie były trudności z odczytywaniem pisma obrazkowego 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady narodów, które posługują się pismem sięgającym tradycją do pisma greckiego oraz do łaciny • opowiada o przykładach alternatywnych języków umownych (alfabet Morse'a, język migowy)
STAROŻYTNA GRECJA					
8. Demokratyczne Ateny	<ul style="list-style-type: none"> • przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>demokracja, zgromadzenie ludowe</i> • przy pomocy nauczyciela opisuje wygląd greckiego polis i życie w nim na przykładzie Aten 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie posługuje się terminami: <i>Hellada, Hellenowie, polis, demokracja, zgromadzenie ludowe, akropol, agora</i> • wskazuje na mapie: Grecję, Ateny • wyjaśnia znaczenie terminu <i>demokracja</i> i charakteryzuje demokrację ateńską 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia wpływ warunków naturalnych Grecji na zajęcia ludności oraz sytuację polityczną (podział na polis) • wyjaśnia, kim był Perykles i opisyje, kto posiadał prawa polityczne w Atenach 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje podobieństwa i różnice między demokracją ateńską a współczesną demokracją parlamentarną 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, w jaki sposób kultura grecka rozprzestrzeniła się w basenie Morza Śródziemnego

<p>9. Sparta i wojny z Persami</p>	<ul style="list-style-type: none"> • przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>danina, sojusz</i> • przy pomocy nauczyciela przedstawia cele i charakter wychowania spartańskiego 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie posługuje się terminami: <i>danina, sojusz, hoplita, falanga</i> • przedstawia cele i charakter wychowania spartańskiego • wyjaśnia, dlaczego Spartan uważano za najlepszych wojowników greckich • wskazuje na mapie: Spartę, Persję • wyjaśnia, kim byli Dariusz, Kserkses i Leonidas 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje ustrój i społeczeństwo starożytnej Sparty • posługuje się wyrażeniami: <i>spartańskie warunki, mówić lakonicznie</i> • wyjaśnia przyczyny i opisuje przebieg wojen grecko-perskich • wskazuje na mapie: Maraton, Termopile, Salaminę • zaznacza na osi czasu daty: 490 r. p.n.e., 480 r. p.n.e. 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje, w jaki sposób walczyli starożytni Grecy • wyjaśnia genezę biegów maratonskich • tłumaczy znaczenie zwrotu: <i>wrócić z tarczą lub na tarczy</i> • 	<ul style="list-style-type: none"> • porównuje ustroje Aten i Sparty • opisuje przebieg bitwy pod Termopilami i ocenia postać króla Leonidas •
<p>10. Bogowie i mity</p>	<ul style="list-style-type: none"> • przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>mity, heros</i> • przy pomocy nauczyciela charakteryzuje najważniejszych bogów greckich 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie posługuje się terminami: <i>Olimp, mity, heros, Partenon, Herakles, Achilles, Odyseusz, koń trojański</i> • przedstawia wierzenia starożytnych Greków • wskazuje na mapie: górę Olimp, Troję • wyjaśnia, kim był Homer 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje najważniejszych bogów greckich: opisuje ich atrybuty i dziedziny życia, którym patronowali • omawia różne mity greckie • przedstawia treść <i>Iliady</i> i <i>Odysei</i> • wyjaśnia współczesne rozumienie wyrażenia: <i>koń trojański</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje wybrane miejsca kultu starożytnych Greków • omawia znaczenie wyroczni w życiu starożytnych Greków 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia nawiązujące do mitologii związki frazeologiczne (frazeologizmy mitologiczne): <i>objęcia Morfeusza, stajnia Augiasza, syzyfowa praca, męki Tantal, nić Ariadny</i> • opisuje archeologiczne poszukiwania mitycznej Troi
<p>11. Kultura starożytnej Grecji</p>	<ul style="list-style-type: none"> • przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>amfiteatr, igrzyska, olimpiada, stadion</i> • opisuje rolę sportu w codziennym życiu • przy pomocy nauczyciela opisuje, jak narodził się teatr grecki i jakie było jego znaczenie dla Hellenów 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie posługuje się terminami: <i>Wielkie Dionizje, amfiteatr, tragedia, komedia, filozofia, igrzyska, olimpiada, Olimpia, stadion, pięciobój olimpijski</i> • wskazuje różne dziedziny kultury i sztuki rozwijane w starożytnej Grecji • opisuje charakter antycznych igrzysk sportowych 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje charakter i cele antycznego teatru • przedstawia dokonania nauki greckiej • objaśnia, czym jest filozofia i przedstawia jej najwybitniejszych przedstawicieli • wyjaśnia, kim byli: Fidiasz, Myron, Sofokles, Pitagoras, Tales z Miletu, Sokrates, Platon, Arystoteles • zaznacza na osi czasu datę: 776 r. p.n.e. 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia współczesną tradycję igrzysk olimpijskich • porównuje igrzyska antyczne ze współczesnymi 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje rolę kultury w życiu społecznym • przybliży postać i dokonania Archimedes • podaje przykłady wpływu dokonań starożytnych Greków na współczesną kulturę i naukę

12. Imperium Aleksandra Wielkiego	<ul style="list-style-type: none"> • przy pomocy nauczyciela posługuje się terminem: <i>imperium</i> • uzasadnia, dlaczego Aleksandra nazwano „Wielkim” • określa, na jakim obszarze toczyły się opisywane wydarzenia 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie posługuje się terminami: <i>imperium, węzeł gordyjski, hellenizacja</i> • wskazuje na mapie: Macedonię, Persję, Indie i Aleksandrię w Egipcie • opisuje przebieg kampanii perskiej Aleksandra Macedońskiego • opisuje dokonania Filipa II i Aleksandra Macedońskiego (Wielkiego) 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia charakter kultury hellenistycznej • przedstawia skutki podbojów Aleksandra • zaznacza na osi czasu daty: 333 r. p.n.e., 331 r. p.n.e. • posługuje się terminami: <i>falanga macedońska, kultura hellenistyczna</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia znaczenie Biblioteki Aleksandryjskiej • charakteryzuje sposób walki wojsk Aleksandra Macedońskiego 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia siedem cudów świata • wymienia państwa, które leżą dziś na terenach podbitych przez Aleksandra Wielkiego
--	--	---	--	--	---

STAROŻYTNY RZYM

13. Ustrój starożytnego Rzymu	<ul style="list-style-type: none"> • przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>dyktator, cesarz</i> • wskazuje na mapie: Rzym • przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, dlaczego symbolem Rzymu została wilczyca 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie posługuje się terminami: <i>Italia, monarchia, republika, senat, patrycjusze, plebejusze, konsulowie, pretorzy, kwestorzy, trybun ludowy, dyktator, cesarz</i> • przedstawia legendarne początki Rzymu • wskazuje na mapie: Półwysep Apeniński • omawia dokonania Gajusza Juliusza Cezara i Oktawiana Augusta 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje ustrój republiki rzymskiej i jej główne organy władzy • przedstawia kompetencje najważniejszych urzędów republikańskich • opisuje konflikt społeczny między patrycjuszami a plebejuszami • zaznacza na osi czasu daty: 753 r. p.n.e., 44 r. p.n.e. 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia przyczyny oraz okoliczności upadku republiki rzymskiej • porównuje ustroje demokracji ateńskiej i republiki rzymskiej 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia różnice w rozumieniu terminu <i>republika</i> przez Rzymian i współcześnie • przedstawia funkcje pełnione przez senat w ustroju współczesnej Polski
14. Imperium Rzymskie	<ul style="list-style-type: none"> • przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>provincia, legiony, plemiona barbarzyńskie, wielka wędrówka ludów</i> • przedstawia wygląd i uzbrojenie rzymskiego legionisty 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie posługuje się terminami: <i>provincia, legiony, romanizacja, plemiona barbarzyńskie, Germanie, Hunowie, wielka wędrówka ludów</i> • wymienia główne prowincje Imperium Rzymskiego • wskazuje na mapie: Kartaginę, granice Imperium Rzymskiego w II w. n.e., Konstantynopol • omawia etapy powstawania Imperium Rzymskiego 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje przyczyny podziału cesarstwa na wschodnie i zachodnie • opisuje okoliczności upadku cesarstwa zachodniego • – zaznacza na osi czasu daty: 395 r. n.e., 476 r. n.e. • – zna postać cesarza Konstantyna Wielkiego 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia korzyści oraz zagrożenia funkcjonowania państwa o rozległym terytorium • wyjaśnia wpływ kultury rzymskiej na podbite ludy 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia postać Hannibala i wojny punickie • pokazuje przykłady romanizacji we współczesnej Europie • przybliży postaci wodzów barbarzyńskich Attyli oraz Odoakera

15. Życie w Wiecznym Mieście	<ul style="list-style-type: none"> • przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>amfiteatr, gladiatorzy, niewolnicy</i> • przy pomocy nauczyciela przedstawia warunki życia oraz rozrywki dawnych mieszkańców Rzymu • omawia wierzenia Rzymian i wpływ, jaki wywarła na nie religia Greków 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie posługuje się terminami: <i>bazylika, Forum Romanum, termy, amfiteatr, gladiatorzy, patrycjusze, plebs, niewolnicy, westalki</i> • wymienia najważniejsze bóstwa czczone przez Rzymian i określa, jakimi dziedzinami życia się opiekowały • charakteryzuje różne grupy społeczeństwa rzymskiego 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, dlaczego Rzym był nazywany Wiecznym Miastem • opisuje, jakie funkcje pełniło Forum Romanum • wymienia greckie odpowiedniki najważniejszych rzymskich bóstw 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, dlaczego cesarze rzymscy starali się kierować zawołaniem ludu: <i>chleba i igrzysk!</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia pozostałości Pompejów i Herkulanum jako źródła wiedzy o życiu codziennym w starożytności
16. Dokonania starożytnych Rzymian	<ul style="list-style-type: none"> • przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>luk triumfalny, Circus Maximus, Koloseum, kodeks</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie posługuje się terminami: <i>kopuła, akwedukt, luk triumfalny, Circus Maximus, Koloseum, Panteon, kodeks, Prawo XII tablic, Kodeks Justyniana</i> • wyjaśnia powiedzenie: <i>Wszystkie drogi prowadzą do Rzymu</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • –uzasadnia i ocenia twierdzenie, że Rzymianie potrafili czerpać z dorobku kulturowego podbitych ludów • omawia najwybitniejsze dzieła sztuki i architektury rzymskiej • wyjaśnia rolę praw i przepisów w funkcjonowaniu państwa na przykładzie Rzymu • omawia dokonania Wergiliusza i Horacego 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, dlaczego dobra sieć drogowa jest ważna dla funkcjonowania każdego państwa 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje wpływ prawa rzymskiego na współczesne prawo europejskie • ocenia, które z dokonań Rzymian uważa za najwybitniejsze, i uzasadnia swoją odpowiedź
17. Początki chrześcijaństwa	<ul style="list-style-type: none"> • przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>apostołowie, Jezus z Nazaretu, biskupi, papież, Biblia – Stary i Nowy Testament</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie posługuje się terminami: <i>Mesjasz, chrześcijaństwo, apostołowie, biskupi, papież, Biblia – Stary i Nowy Testament, Edykt mediolański</i> • charakteryzuje działalność apostołów po ukrzyżowaniu Jezusa • wskazuje na mapie: Palestynę, Jerozolimę, Mediolan • omawia nauki Jezusa z Nazaretu oraz dokonania świętego Piotra, świętego Pawła z Tarsu i Konstantyna Wielkiego 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, czym różni się chrześcijaństwo od judaizmu • wyjaśnia, dlaczego władze rzymskie odnosiły się wrogo do chrześcijaństwa • wyjaśnia znaczenie Edyktu mediolańskiego dla rozwoju chrześcijaństwa • zaznacza na osi czasu daty: 33 r. n.e., 313 r. n.e. 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje najstarsze symbole chrześcijańskie • wyjaśnia związki między judaizmem a chrześcijaństwem 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia dzieje wybranego świętego (na przykład swojego patrona)

POCZĄTKI ŚREDNIOWIECZA

<p>18. Bizancjum w czasach świetności</p>	<ul style="list-style-type: none"> • przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>ikona, freski, mozaika</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie posługuje się terminami: <i>Bizancjum, Hagia Sofia, ikona, freski, mozaika</i> • wskazuje na mapie: Konstantynopol, granice cesarstwa bizantyjskiego w czasach Justyniana I Wielkiego • tłumaczy, dlaczego Konstantynopol zaczęto określać Nowym Rzymem • wyjaśnia znaczenie wyrażenia <i>bizantyjski przepych</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje, jaką rolę w periodyzacji dziejów odegrał upadek cesarstwa zachodniorzymskiego oraz wschodniorzymskiego • charakteryzuje styl bizantyjski w sztuce • podaje przyczyny i skutki upadku cesarstwa bizantyjskiego • zaznacza na osi czasu datę upadku Konstantynopola – 1453 r. • zna postać Justyniana I Wielkiego • omawia dokonania Justyniana I Wielkiego 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, w jaki sposób położenie geograficzne wpłynęło na bogactwo Konstantynopola • uzasadnia twierdzenie, że Bizancjum połączyło w nauce tradycję zachodniorzymską i grecką • wyjaśnia, jakie znaczenie dla państwa ma kodyfikacja praw 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, jaki wpływ na chrześcijaństwo miał podział Rzymu na część zachodnią i wschodnią • opisuje, jakie zmiany w bazylice Hagia Sofia zostały dokonane przez muzułmanów
<p>19. Arabowie i początki islamu</p>	<ul style="list-style-type: none"> • przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>oaza, islam, Allah, Koran, meczet</i> • przy pomocy nauczyciela wskazuje podstawowe różnice między chrześcijaństwem a islamem 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie posługuje się terminami: <i>oaza, Czarny Kamień, Mekka, Medyna, islam, Allah, Koran, meczet, minaret, mihrab, minbar, dżihad, kalifowie, cyfry arabskie, stal damasceńska, arabeski</i> • omawia najważniejsze zasady wiary muzułmanów • wskazuje na mapie: Półwysep Arabski, Mekkę, Medynę oraz imperium arabskie w okresie świetności 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia postać i działalność Mahometa • omawia osiągnięcia Arabów w dziedzinie kultury i nauki w średniowieczu • charakteryzuje i ocenia stosunek Arabów do ludów podbitych w średniowieczu • zaznacza na osi czasu datę: 622 r. 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje na podobieństwa i różnice pomiędzy chrześcijaństwem a islamem • podaje przykłady wpływu kultury, nauki i języka arabskiego na Europejczyków 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, jak zmieniło się nastawienie części muzułmanów do innych kultur w średniowieczu i współcześnie • ocenia potrzebę tolerancji religijnej • wskazuje na podobieństwa i różnice w sposobie postrzegania dziejów i odmierzania czasu między chrześcijaństwem a islamem
<p>20. Nowe państwa w Europie</p>	<ul style="list-style-type: none"> • przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>dynastia, cesarstwo, możnowładca</i> • przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, dlaczego Karol otrzymał przydomek „Wielki” 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie posługuje się terminami: <i>Frankowie, dynastia, majordom, Karolingowie, układ w Verdun, cesarstwo, margrabia, marchia, możnowładca, Rzesza Niemiecka</i> • wskazuje na mapie: zasięg terytorialny państwa Franków 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, w jaki sposób władzę w państwie Franków przejęła dynastia Karolingów • charakteryzuje rozwój kultury i nauki w czasach Karola Wielkiego • przedstawia postanowienia traktatu w Verdun oraz jego skutki 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, w jaki sposób doszło do utworzenia Rzeszy Niemieckiej • tłumaczy, dlaczego Karol Wielki jest jednym z patronów zjednoczonej Europy 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia skąd pochodzi polskie słowo „król”

		w czasach Karola Wielkiego, Akwizgran i Rzym	<ul style="list-style-type: none"> •zaznacza na osi czasu daty: 800 r., 843 r., 962 r. •omawia dokonania: Chlodwiga, Karola Młota, Pepina Małego, Karola Wielkiego i Ottona I 		
21. Konflikt papieża z cesarstwem	<ul style="list-style-type: none"> •przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>prawosławie, ekskomunika</i> 	<ul style="list-style-type: none"> •poprawnie posługuje się terminami: <i>dogmaty, schizma, patriarcha, prawosławie, ekskomunika, inwestytura, synod, konkordat</i> •wyjaśnia konsekwencje ekskomunikacji cesarza i opisuje ukorzenie się cesarza Henryka IV w Canossie •przedstawia postaci: papieża Grzegorza VI, cesarza Henryka IV 	<ul style="list-style-type: none"> •wyjaśnia przyczyny i skutki wielkiej schizmy wschodniej •wyjaśnia, czym są religie, a czym wyznania religijne •przedstawia przebieg sporu pomiędzy cesarzem a papieżem w XI w. •przedstawia postanowienia konkordatu w Wormacji •zaznacza na osi czasu daty: 1054 r., 1077 r., 1122 r. 	<ul style="list-style-type: none"> •wyjaśnia, na czym polegał spór o inwestyturę •omawia przykładowe różnice pomiędzy Kościołem katolickim a prawosławnym 	<ul style="list-style-type: none"> •przedstawia okoliczności utworzenia Państwa Kościelnego
22. Wyprawy krzyżowe	<ul style="list-style-type: none"> •przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>krucjaty, krzyżowcy, zakony rycerskie</i> •opisuje wygląd rycerzy zakonnych 	<ul style="list-style-type: none"> •poprawnie posługuje się terminami: <i>Ziemia Święta, synod, krucjaty, krzyżowcy, zakony rycerskie</i> •wyjaśnia przyczyny ogłoszenia krucjat •wskazuje na mapie: Ziemię Świętą i trasy wybranych krucjat •omawia skutki pierwszej krucjaty 	<ul style="list-style-type: none"> •przedstawia zakony templariuszy, joannitów i Krzyżaków oraz ich zadania •opisuje skutki wypraw krzyżowych •przedstawia postać: Urbana II •zaznacza na osi czasu daty: 1096 r., 1291 r. 	<ul style="list-style-type: none"> •omawia okoliczności zlikwidowania zakonu templariuszy 	<ul style="list-style-type: none"> •przedstawia informacje, które z zakonów rycerskich funkcjonują współcześnie i jaka obecnie jest ich rola •ocenia rolę krucjat w kształtowaniu się relacji między chrześcijanami a muzułmanami
SPOŁECZEŃSTWO ŚREDNIOWIECZA					
23. System feudalny	<ul style="list-style-type: none"> • przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>senior, wasal, hold lenny, przywilej</i> • przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, na czym polegała drabina feudalna 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie posługuje się terminami: <i>feudalizm, senior, wasal, lenno, hold lenny, stan, przywilej, suzeren, duchowieństwo, chłopci, szlachta, mieszczaństwo</i> • przedstawia, jak wyglądał hold lenny • wymienia i charakteryzuje poszczególne stany 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia różnice pomiędzy społeczeństwem stanowym a współczesnym • opisuje zależność między seniorem a wasalem 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, które stany były uprzywilejowane 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, kim byli w Europie Zachodniej hrabiowie i baronowie

		w społeczeństwie średniowiecznym			
24. Epoka rycerzy	<ul style="list-style-type: none"> • przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>rycerz, herb, kopia, ostrogi</i> • opisuje uzbrojenie rycerzy 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie posługuje się terminami: <i>rycerz, kodeks honorowy, paż, giermek, pasowanie, herb, kopia, ostrogi</i> • charakteryzuje ideał rycerza średniowiecznego • wyjaśnia, kto mógł zostać rycerzem • opisuje uzbrojenie rycerskie 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje życie codzienne rycerstwa • przedstawia poszczególne etapy wychowania rycerskiego • opisuje ceremonię pasowania na rycerza 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia historię najslynniejszego polskiego rycerza Zawiszy Czarnego z Garbowa 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia literackie ideały rycerskie: hrabiego Rolanda, króla Artura i rycerzy Okrągłego Stołu
25. Średniowieczne miasto i wieś	<ul style="list-style-type: none"> • przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>kupcy, rzemieślnicy, rynek, targi, ratusz, pług, radło, brona</i> • porównuje życie codzienne mieszkańców średniowiecznych miast i wsi 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie posługuje się terminami: <i>gród, osada targowa, lokacja, zasadzka, kupcy, rzemieślnicy, rynek, targi, wójt, burmistrz, rada miejska, ława miejska, ratusz, cech, soltys, ława wiejska, trójpolówka, pług, radło, brona</i> • opisuje, gdzie i w jaki sposób tworzyły się miasta • charakteryzuje główne zajęcia mieszkańców miast • opisuje życie i obowiązki ludności wiejskiej 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, na czym polegały lokacje miast i wsi • przedstawia organy samorządu miejskiego • charakteryzuje różne grupy społeczne mieszczan • wyjaśnia, na czym polegała trójpolówka 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje wybrany średniowieczny zabytek mieszczkański w Polsce • znajduje i przedstawia informacje o założeniu własnej miejscowości 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia historie i okoliczności założenia najstarszych miast w regionie
26. Kościół w średniowieczu	<ul style="list-style-type: none"> • przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>zakon, klasztor, uniwersytet</i> • przy pomocy nauczyciela omawia życie w średniowiecznym klasztorze i jego organizację • wyjaśnia, czym zajmowali się kopiści 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie posługuje się terminami: <i>zakon, klasztor, opat, reguła zakonna, benedyktyni, cystersi, skryptoria, kopiści, franciszkanie, dominikanie, asceza, benedyktyńska praca, uniwersytet</i> • charakteryzuje stan duchowny w średniowieczu • opisuje różne role, jakie odgrywali duchowni w społeczeństwie średniowiecznym 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia najważniejsze zakony średniowieczne • wyjaśnia określenie <i>benedyktyńska praca</i> • charakteryzuje średniowieczne szkolnictwo • porównuje szkolnictwo średniowieczne i współczesne • przedstawia dokonania świętego Franciszka z Asyżu 	<ul style="list-style-type: none"> • porównuje zakony kontemplacyjne i zakony żebracze • wyjaśnia, jaką funkcję w klasztorze spełniają: refektarz, wirydarz, dormitorium i kapitularz 	<ul style="list-style-type: none"> • znajduje i przedstawia informacje o najstarszych polskich kronikarzach: Gallu Anonimie i Wincentym Kadłubku • opisuje jeden z klasztorów działających w Polsce, wyjaśnia, jakiego zgromadzenia jest siedzibą, i przedstawia w skrócie dzieje tego zgromadzenia

27. Sztuka średniowiecza	<ul style="list-style-type: none"> • przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>katedra, witraże, miniatura</i> • przy pomocy nauczyciela omawia zabytki sztuki średniowiecznej w Polsce • wymienia różne dziedziny sztuki średniowiecznej 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie posługuje się terminami: <i>biblia pauperum, katedra, styl romański, styl gotycki, portal, sklepienie, witraże, luki oporowe, apsyda, rozeta, przypory, miniatura, inicjał</i> • wyjaśnia, czym była i jakie zadania spełniała <i>biblia pauperum</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje styl romański • omawia cechy stylu gotyckiego 	<ul style="list-style-type: none"> • porównuje styl gotycki i romański • przedstawia przykłady rzeźby i malarstwa średniowiecznego 	<ul style="list-style-type: none"> • znajduje i przedstawia informacje o średniowiecznych świątyniach w swoim regionie oraz elementach ich wystroju
---------------------------------	--	--	---	--	--

POLSKA PIERWSZYCH PIASTÓW

28. Zanim powstała Polska	<ul style="list-style-type: none"> • przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>wielka wędrówka ludów, plemię</i> • przy pomocy nauczyciela opisuje wygląd osady w Biskupinie 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie posługuje się terminami: <i>kurhan, kamienne kręgi, Biskupin, wielka wędrówka ludów, Słowianie, Swaróg, Perun, Świętowit, plemię, Państwo Wielkomorawskie, Wiślanie, Polanie</i> • przedstawia okoliczności pojawienia się Słowian na ziemiach polskich • charakteryzuje wierzenia Słowian • wskazuje na mapie: rozmieszczenie plemion słowiańskich na ziemiach polskich 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia najstarsze państwa słowiańskie • wymienia państwa słowiańskie, które przyjęły chrześcijaństwo w obrządku łacińskim, oraz te, które przyjęły je w obrządku greckim • wyjaśnia rolę, jaką w rozwoju państw słowiańskich odegrali święci Cyryl i Metody 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady tradycji pogańskich zachowanych do czasów współczesnych • wyjaśnia, w jaki sposób powstał alfabet słowiański 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia pozostałości bytowania ludów przedśłowiańskich na ziemiach polskich • przedstawia współczesne konsekwencje wynikające dla krajów słowiańskich z przyjęcia chrześcijaństwa w obrządku greckim lub łacińskim
29. Mieszko I i początki Polski	<ul style="list-style-type: none"> • przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>książę, dynastia</i> • przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, skąd pochodzi nazwa „Polska” 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie posługuje się terminami: <i>książę, dynastia, Piastowie, biskupstwo, dyplomacja, poganin, Dagome iudex</i> • wyjaśnia, dlaczego w przeciwieństwie do legendarnych przodków Mieszko I jest uznawany za pierwszego historycznego władcę Polski • opisuje zasługi Mieszka I i Dobrawy 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia okoliczności przyjęcia chrztu przez Mieszka I • wyjaśnia skutki chrztu Mieszka I • opisuje stosunki Mieszka I z sąsiadami 	<ul style="list-style-type: none"> • uzasadnia twierdzenie, że przyjęcie chrztu przez Mieszka I należało do najważniejszych wydarzeń w dziejach Polski 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia dokument <i>Dagome iudex</i> i jego wartość jako źródła historycznego • przedstawia bilans korzyści, jakie mogło przynieść Mieszkowi I przyjęcie chrztu lub pozostanie przy wierzeniach pogańskich

		<ul style="list-style-type: none"> • zaznacza na osi czasu daty: 966 r., 972 r. • wskazuje na mapie: Gniezno, Poznań, Wielkopolskę, granice państwa Mieszka I 			
30. Polska Bolesława Chrobrego	<ul style="list-style-type: none"> • przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>arcybiskupstwo, koronacja</i> • przy pomocy nauczyciela wyjaśnia znaczenie koronacji Bolesława Chrobrego 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie posługuje się terminami: <i>relikwie, zjazd gnieźnieński, arcybiskupstwo, Milsko, Łużyce, Grody Czerwieńskie, koronacja</i> • opisuje misję świętego Wojciecha do pogańskich Prusów • wskazuje na mapie: granice państwa Bolesława Chrobrego na początku jego panowania oraz ziemie przez niego podbite • omawia rolę, jaką w dziejach Polski odegrali: Bolesław Chrobry, biskup Wojciech, cesarz Otton III • zaznacza na osi czasu daty: 1000 r., 1025 r. 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia przebieg i znaczenie zjazdu w Gnieźnie • opisuje wojny prowadzone przez Chrobrego z sąsiadami 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie utworzenia niezależnego Kościoła w państwie polskim • opisuje Drzwi Gnieźnieńskie jako przykład źródła ikonograficznego z najstarszych dziejów Polski 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje pozytywne i negatywne skutki polityki prowadzonej przez Bolesława Chrobrego
31. Kryzys i odbudowa państwa polskiego	<ul style="list-style-type: none"> • przy pomocy nauczyciela posługuje się terminem: <i>insygnia królewska</i> • przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, dlaczego księcia Kazimierza nazwano „Odnowicielem” 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie posługuje się terminem: <i>insygnia królewska</i> • wyjaśnia, dlaczego księcia Kazimierza nazwano „Odnowicielem” • wskazuje na mapie: ziemie polskie pod panowaniem Kazimierza Odnowiciela • omawia działalność: Mieszka II, Bezpryma, Kazimierza Odnowiciela, Bolesława Śmiałego i biskupa Stanisława • zaznacza na osi czasu datę: 1076 r. 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje sytuację państwa polskiego po śmierci Bolesława Chrobrego • ocenia postawę Bezpryma • przedstawia skutki kryzysu państwa polskiego • charakteryzuje rządy Bolesława Śmiałego 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje sytuację międzynarodową w okresie rządów Bolesława Śmiałego • wyjaśnia przyczyny i skutki sporu króla z biskupem Stanisławem 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia przyczyny kryzysu państwa wczesnopiastowskiego • ocenia dokonania Mieszka II, Kazimierza Odnowiciela i Bolesława Śmiałego
32. Rządy Bolesława Krzywoustego	<ul style="list-style-type: none"> • przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>senior i juniorzy, zasada senioratu</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie posługuje się terminami: 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje rządy Władysława Hermana i rolę Sieciecha w jego państwie 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenia postawę Bolesława wobec brata • wyjaśnia zasadę senioratu 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia postać Galla Anonima • wyjaśnia znaczenie dostępu państwa do morza

		<ul style="list-style-type: none"> • <i>palatyn (wojewoda), testament, zasada senioratu, senior i juniorzy</i> • wskazuje na mapie: państwo Bolesława Krzywoustego • opisuje postaci: Władysława Hermana, Sieciecha, Bolesława Krzywoustego i Zbigniewa • zaznacza na osi czasu daty: 1109 r. i 1138 r. 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia przebieg konfliktu między Bolesławem a Zbigniewem • opisuje niemiecki najazd w 1109 r. i obronę Głogowa • przedstawia sukcesy Krzywoustego w walkach z Pomorzanami • omawia przyczyny ogłoszenia testamentu Krzywoustego 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, jakie skutki dla państwa mogą mieć wewnętrzne spory o tron 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenia szanse i zagrożenia wynikające z wprowadzenia zasady senioratu
33. Społeczeństwo w czasach pierwszych Piastów	<ul style="list-style-type: none"> • posługuje się terminami: <i>gród, podgródzie, danina, posługi</i> • przedstawia wygląd i budowę średniowiecznego grodu • opisuje sposoby pozyskiwania ziemi uprawnej i jej uprawiania 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie posługuje się terminami: <i>gród, podgródzie, prawo książęce, danina, posługi, osada służebna</i> • charakteryzuje grupy ludności w państwie wczesnopiastowskim • omawia zakres władzy panującego w państwie pierwszych Piastów 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia charakter drużyny książęcej • wyjaśnia powinności ludności względem władcy 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, czym się różnił wojownik drużyny od rycerza 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje przykłady nazw miejscowości, które mogły w średniowieczu pełnić funkcję osad służebnych

POLSKA W XII-XV WIEKU.

34. Rozbicie dzielnicowe	<ul style="list-style-type: none"> • przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>rozbicie dzielnicowe, dzielnica senioralna, Tatarzy</i> • przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, jakie były przyczyny wewnętrznych walk między książętami piastowskimi 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie posługuje się terminami: <i>rozbicie dzielnicowe, dzielnica senioralna, Tatarzy, osadnictwo, kolonizacja, trójpolówka</i> • charakteryzuje państwo polskie podczas rozbicia dzielnicowego • wskazuje na mapie: podział państwa na różne dzielnice oraz ziemie utracone w okresie rozbicia dzielnicowego • omawia postaci: Władysława Wygnańca, Leszka Białego, Konrada Mazowieckiego, Henryka Pobożnego • zaznacza na osi czasu daty: 1226 r., 1227 r., 1241 r. 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje okoliczności sprowadzenia zakonu krzyżackiego do Polski oraz konsekwencje tego wydarzenia • omawia skutki rozbicia dzielnicowego • opisuje kolonizację na ziemiach polskich 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia historię zakonu krzyżackiego • wyjaśnia, dlaczego książęta dzielnicowi często nadawali przywileje oraz ziemię rycerstwu i duchowieństwu 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje sposób walki Mongołów • przedstawia dynastię panującą na Pomorzu Gdańskim w okresie rozbicia dzielnicowego
---------------------------------	--	---	---	--	--

35. Zjednoczenie Polski	<ul style="list-style-type: none"> • przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>starosta, Szerbiec</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie posługuje się terminami: <i>starosta, Szerbiec</i> • wskazuje na mapie: granice państwa polskiego za panowania Władysława Łokietka, ziemie utracone na rzecz Krzyżaków • omawia postaci: Przemysła II, arcybiskupa Jakuba Świnki, Wacława II, Władysława Łokietka • zaznacza na osi czasu daty: 1295 r., 1309 r., 1320 r., 1331 r. 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia próby zjednoczenia Polski przez książąt śląskich oraz Przemysła II • opisuje, w jakich okolicznościach Władysław Łokietek utracił Pomorze Gdańskie • przedstawia działania Władysława Łokietka na rzecz zjednoczenia kraju • opisuje przebieg konfliktu Władysława Łokietka z Krzyżakami 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, jaką rolę w zjednoczeniu kraju odegrał Kościół katolicki 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia wyobrażenie na temat świętego Stanisława jako patrona zjednoczenia kraju
36. Czasy Kazimierza Wielkiego	<ul style="list-style-type: none"> • przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>uniwersytet, Orle Gniazda, Akademia Krakowska</i> • przy pomocy nauczyciela tłumaczy, co zdecydowało o przyznaniu Kazimierzowi przydomka „Wielki” • wyjaśnia znaczenie słów, że Kazimierz Wielki: <i>zastał Polskę drewnianą, a zostawił mурowaną</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie posługuje się terminami: <i>uniwersytet, Orle Gniazda, Akademia Krakowska</i> • wskazuje na mapie: granice monarchii Kazimierza Wielkiego i ziemie włączone do Polski przez tego władcę • zaznacza na osi czasu daty: 1333 r., 1343 r., 1364 r. 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia i ocenia postanowienia pokoju w Kaliszu • charakteryzuje reformy Kazimierza Wielkiego • wyjaśnia, w jaki sposób Kazimierz dbał o obronność państwa 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, dlaczego Kazimierz Wielki za najważniejsze uznał reformy wewnętrzne państwa • tłumaczy, jakie znaczenie miało założenie Akademii Krakowskiej • wyjaśnia znaczenie uczty u Wierzyńki 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia cele oraz konsekwencje układu dynastycznego zawartego przez Kazimierza Wielkiego z Węgrami • wyjaśnia, dlaczego sól należała niegdyś do najdroższych towarów • przedstawia wybrany zamek wzniesiony w czasach Kazimierza Wielkiego
37. Unia polsko-litewska	<ul style="list-style-type: none"> • przy pomocy nauczyciela posługuje się terminem: <i>unia personalna</i> • przedstawia dynastię zapoczątkowaną przez Władysława Jagiełłę • przy pomocy nauczyciela opisuje przyczyny i przebieg wielkiej wojny z zakonem krzyżackim 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie posługuje się terminami: <i>Andegawenowie, unia personalna, sobór, Wielkie Księstwo Litewskie, Jagiellonowie</i> • wyjaśnia przyczyny zawarcia unii polsko-litewskiej • opisuje przebieg bitwy pod Grunwaldem • wskazuje na mapie: granice Wielkiego Księstwa Litewskiego, Krewa, Horodło, Grunwald, Toruń 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia okoliczności objęcia tronu polskiego przez Jadwigę • wymienia postanowienia unii w Krewie • przedstawia postanowienia pokoju w Toruniu • wyjaśnia zasady współpracy między Polską a Litwą ustalone w zapisach unii w Horodle 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje stanowisko polskiej delegacji na soborze w Konstancji • wyjaśnia, dlaczego Akademia Krakowska została przemianowana na Uniwersytet Jagielloński 	<ul style="list-style-type: none"> • uzasadnia twierdzenie, że poglądy Pawła Włodkowica na temat wojen religijnych są aktualne także dzisiaj

		<ul style="list-style-type: none"> •opisuje postaci: Ludwika Węgierskiego, Jadwigi, Władysława Jagiełły, wielkiego księcia Witolda, Pawła Włodkowica, Ulricha von Jungingena •zaznacza na osi czasu daty: 1385 r., lata 1409–1411, 1410 r., 1413 r. 			
38. Czasy świetności dynastii Jagiellonów	<ul style="list-style-type: none"> •przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>wojska zaciężne, żold</i> •przy pomocy nauczyciela opisuje okoliczności śmierci Władysława Warneńczyka •przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, dlaczego dla Polski ważne stało się odzyskanie dostępu do morza 	<ul style="list-style-type: none"> •poprawnie posługuje się terminami: <i>Związek Pruski, wojna trzynastoletnia, Prusy Królewskie, Prusy Zakonne, wojska zaciężne, żold</i> •wskazuje na mapie: Węgry, Warnę, Prusy Królewskie, Prusy Zakonne, państwa rządzone przez Jagiellonów w drugiej połowie XV w. •omawia dokonania: Władysława III Warneńczyka, Zbigniewa Oleśnickiego i Kazimierza Jagiellończyka •zaznacza na osi czasu daty: 1444 r., 1454 r., 1466 r. 	<ul style="list-style-type: none"> •przedstawia okoliczności zawarcia unii polsko-węgierskiej •charakteryzuje rządy Kazimierza Jagiellończyka •opisuje przebieg wojny trzynastoletniej •przedstawia postanowienia II pokoju toruńskiego 	<ul style="list-style-type: none"> •wyjaśnia, dlaczego doszło do zawiazania Związku Pruskiego •porównuje postanowienia I i II pokoju toruńskiego •uzasadnia twierdzenie, że odzyskanie dostępu do morza miało przełomowe znaczenie dla rozwoju polskiej gospodarki 	<ul style="list-style-type: none"> •przedstawia Jana Długosza jako historyka i wychowawcę przyszłych królów Polski •wyjaśnia, dlaczego wojska zaciężne pod koniec średniowiecza zastąpiły w bitwach tradycyjne rycerstwo
39. Monarchia stanowa w Polsce	<ul style="list-style-type: none"> •przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>szlachta, sejm walny, izba poselska, senat</i> 	<ul style="list-style-type: none"> •poprawnie posługuje się terminami: <i>monarchia patrymonialna, monarchia stanowa, przywileje, szlachta, pańszczyzna, konstytucja sejmowa, sejm walny, izba poselska, senat</i> •przedstawia sejm walny oraz jego skład •zaznacza na osi czasu daty: 1374 r., 1505 r. 	<ul style="list-style-type: none"> •wyjaśnia, w jaki sposób rycerstwo przekształciło się w szlachtę •wyjaśnia, w jaki sposób szlachta uzyskała wpływ na sprawowanie rządów w Polsce •przedstawia najważniejsze przywileje szlacheckie •wyjaśnia znaczenie konstytucji <i>Nihil novi</i> 	<ul style="list-style-type: none"> •przedstawia, kiedy i w jaki sposób doszło do utworzenia stanów w Polsce •tłumaczy różnice między monarchią patrymonialną a stanową •wyjaśnia, jaka jest geneza nazw obu izb sejmu walnego: izby poselskiej oraz senatu 	<ul style="list-style-type: none"> •ocenia, jakie szanse i jakie zagrożenie niesło za sobą zwiększenie wpływu szlachty na władzę